Louis Fage

(1883—1964)

59 (048)

Savantul naturalist francez Louis Fage s-a născut la 30 septembrie 1883 la Limoges, unde şi-a petrecut copilăria şi adolescenţa. După bacalaureat pleacă la Paris şi la vîrsta de 19 ani este licenţiat în ştiinţele naturii.

Iniţiat în problemele faunei marine de către Ch. Gravier în laboratorul Muzeului de la Saint-Vaast-la-Haugue, a studiat funcţionarea organelor segmentare la anelidele polichete. Cu rezultatele obţinute şi-a susţinut teza de doctorat în 1906, după care a fost solicitat să lucreze în laboratorul Arago de la Banyuls-sur-Mer ca naturalist în serviciul pescuitului maritim. În acel timp, G. Pruvot era directorul acestui laborator, iar E. Racoviţă subdirector. În această ambianţă, L. Fage începe studiul taxonomic, biologic şi ecologic al peştilor marini.

Descoperirea păianjenului marin *Desidiopsis racovitzai* în anul 1909 îi deschide noi orizonturi de cercetare. Elev şi urmaş al fondatorului arahnologiei moderne E. Simon, L. Fage continuă mai tîrziu opera maestrului său, devenind după 1930 cel mai mare specialist al Franţei în acest grup.

În compania lui E. Racoviţă şi R. Jeannel începe să cunoască lumea subpămînteană, luînd parte la cercetarea a 38 de peşteri între anii 1913—1917. Aceste studii i-au servit atunci cînd a formulat interpretările sale asupra adaptării araneidelor la complexul de factori ai mediului cavernicol.

Lucr. Inst. de speol. „Emil Racoviţă", t. IV, p. 17–20, Bucureşti, 1965

Activitatea sa multilaterală a îmbrăţişat studiul a diferite grupe de animale, rămînînd însă ataşat în mod deosebit de problemele faunei marine şi cavernicole.

Dacă privim cronologic apariţia celor 259 de publicaţii, putem să ne dăm seama de evoluţia preocupărilor sale. Primii doi ani îi dedică stu-

diului anelidelor, apoi, prin funcţia ce o ocupă la Banyuls, îl pasionează cercetarea mediului marin şi al peştilor, pasiune care îl domină pînă în 1917. Numeroasele lucrări ce apar în acest timp îl clasează deja ca pe un cercetător cu orizonturi largi, rezolvînd probleme complexe de taxonomie, biologie şi ecologie. Perioada următoare, de mai bine de 10 ani, cuprinde o activitate variată, în care apar studii asupra arahnidelor, crustaceilor, onicoforelor şi cu numeroase reveniri asupra anelidelor. Din 1928 apare preponderentă preocuparea pentru cercetarea faunei de arahnide şi în cei 12 ani care urmează publică 41 de lucrări asupra acestui grup, fiind perioada cea mai fecundă în ce priveşte studiul lor.

Din 1949 însă şi pînă la sfîrşitul vieţii sale, marele zoolog îşi concentrează activitatea din nou spre fauna marină, făcînd cercetări asupra picnogonidelor şi crustaceilor. În aceeaşi perioadă apar trei studii de fixare

a vederilor sale generale asupra adaptării vieţuitoarelor la mediul cavernicol, şi în discursul de deschidere a celui de-al XIII-lea Congres al Asociaţiei speologice din Est prezintă, în comparaţie, cele două medii de viaţă — cavernicol şi abisal. Cu această ocazie, el relevă complexitatea problemelor speologiei, spunînd : „Le champ des recherches spéléologiques est encore plus vaste qu'on ne le soupçonnait et peut donner des moissons inattendues".

Pentru această fecundă, continuă şi valoroasă activitate, L. F a g e a primit în lungul carierei sale numeroase onoruri, dar şi grele responsabilităţi. În 1947 a fost ales membru al Academiei de Ştiinţe, iar în 1955 preşedintele ei ; membru al comitetului naţional al C.N.R.S-ului şi preşedinte al Secţiei de zoologie şi biologie animală. Aprecierea operei sale de către oamenii de ştiinţă din toată lumea s-a manifestat prin alegerea lui ca membru de onoare a numeroase societăţi ştiinţifice străine.

Capacitatea sa ştiinţifică, didactică şi administrativă a depus-o ca director-adjunct la laboratorul de oceanografie biologică, la „Ecole Pratique des Hautes-Etudes" (1932), ca profesor la „Institut Océanographique", unde a urmat lui L. J o u b i n (1935), şi ca profesor la „Muséum d'Histoire Naturelle", la catedra de viermi şi crustacei a fostului său maestru C h. G r a v i e r.

Elev şi urmaş al marilor înaintaşi C h. G r a v i e r şi E. S i m o n, devine la rîndul său şef de şcoală, iar crearea Centrului internaţional de documentare arahnologică la Paris, în 1963, sub preşedenţia elevului său M. V a c h o n, demonstrează statornicia elanului imprimat de maestru în această direcţie de cercetare.

Pentru biospeologii şi zoologii români, opera ştiinţifică a lui L. F a g e rămîne un preţios izvor documentar, iar pentru arahnologi în special o cale de urmat, avînd în vedere studiile sale asupra materialului din ţara noastră.

Cercetările aprofundate asupra arahnidelor subterane elaborate pe baza studierii unui vast material provenit din numeroase peşteri din diferite regiuni ale globului, printre care şi de la noi, i-au permis să abordeze problemele legate de originea şi adaptările acestui grup la mediul cavernicol. Concluziile deosebit de interesante obţinute în această direcţie sînt prezentate în lucrarea sa de sinteză asupra araneidelor cavernicole din 1931 „*Aranea*, cinquième série", şi revine, completîndu-le, în post-scriptum la evoluţia subterană „*Contemporary ideas on evolution*", 1955.

Cele 64 de lucrări asupra arahnidelor se referă în majoritate la fauna cavernicolă şi reprezintă, prin aceasta, un mare aport adus biospeologiei.

Colaborator şi prieten al marilor biospeologi E. Racoviţă şi R. Jeannel, el determină întreg materialul de araneide şi opilionide adunat de ei.

Legătura strînsă de prietenie şi marea apreciere reciprocă dintre L. Fage şi E. Racoviţă s-a manifestat în tot timpul colaborării lor. La comemorarea a 10 ani de la moartea marelui savant român (Cluj, 1957), L. Fage scrie într-una dintre scrisorile trimise conducerii Institutului nostru : „Les longues années vécues au coté de ce savant enthousiaste et au grand coeur marquent parmi les plus riches et les plus belles de ma vie de naturaliste".

Pasionat cercetător al mediului marin, al peştilor, anelidelor, crustaceilor, picnogonidelor, arahnidelor etc., L. Fage lasă în urma sa o operă ştiinţifică monumentală şi variată, dar în acelaşi timp unitară. Această unitate este dată de personalitatea lui puternică şi de principiul viu care i-a călăuzit întreaga activitate, principiu exprimat de el astfel : „Dresser l'inventaire des formes vivantes ; dégager les lois de leur distribution dans le temps et dans l'espace, les liens de parenté qui les unissent ; préciser la notion de l'espèce ; rechercher l'étendue et le déterminisme de ses variations ; étudier l'action des changements de milieu — externe et interne — sur la morphologie, le comportement, la descendence des individus ; déterminer le caractère héréditaire ou non des particularités qui se font jour à la faveur de ces changements...".

Acest fel de a vedea, îndeaproape înrudit cu acela al lui Racoviţă, exprimat în cuvinte puţine, dar pline de claritate şi conţinut, ne arată concepţia sa modernă în biologie.

În cursul întregii sale cariere, L. Fage s-a impus ca un excepţional cercetător, un neobosit organizator şi un talentat profesor.

Noi, cei care nu l-am cunoscut, încercăm să concretizăm figura marelui naturalist croindu-ne drum spre calităţile sale sufleteşti printre rîndurile rămase scrise. Claritatea în exprimare, gîndirea profundă, persuasiunea judicios susţinută, ataşamentul sincer în întreaga sa activitate şi concepţia nouă în studiile biologice conturează puternic imaginea marelui naturalist care a fost Louis Fage, a cărui operă se înscrie între marile creaţii ştiinţifice ale secolului al XX-lea.

Margareta Dumitrescu

Institutul de speologie „Emil Racoviţă", Bucureşti

Primit în redacţie la 15 martie 1965.